

ตารางที่ 1 ตารางเสนอแนวการจัดกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียน

ที่	กิจกรรม	ขนาดของกลุ่ม	จุดประสงค์ในการนิเทศ
1.	การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน	กลุ่มเล็ก, กลุ่มใหญ่	เป็นการนิเทศเชิงป้องกัน, ผู้รับการนิเทศปฏิบัติงานได้ตามแผนที่กำหนด
2.	การประชุมนิเทศครูใหม่	รายบุคคล, กลุ่มเล็ก	เป็นการนิเทศเชิงป้องกัน, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้ความเข้าใจ และแนวทางในการปฏิบัติงาน
3.	การให้คำปรึกษาแนะนำ	รายบุคคล	เป็นการนิเทศเชิงเน้นวัตถุประสงค์ ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน
4.	การอบรม	กลุ่มเล็ก, กลุ่มใหญ่	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน
5.	การสัมมนา	กลุ่มเล็ก	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
6.	การประชุมเชิงปฏิบัติการ	กลุ่มเล็ก	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 ตารางเสนอแนวการจัดกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียน (ต่อ)

ที่	กิจกรรม	ขนาดของกลุ่ม	จุดประสงค์ในการนิเทศ
7.	การระดมความคิด	กลุ่มเล็ก	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
8.	การสาธิตการสอน	กลุ่มเล็ก, กลุ่มใหญ่	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และประสบการณ์การสอนเพิ่มขึ้น
9.	การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ รายบุคคล, กลุ่มเล็ก		เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน
10.	การสนทนาทางวิชาการ	กลุ่มเล็ก	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้ความเข้าใจแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
11.	การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน	รายบุคคล	เป็นการนิเทศเน้นวัตถุประสงค์, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และเจตคติที่ดีในการทำงานจากผู้นิเทศ
12.	การศึกษาดูงาน	กลุ่มเล็ก, กลุ่มใหญ่	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่จากการศึกษาดูงาน
13.	การสังเกตการสอน	รายบุคคล	เป็นการนิเทศเชิงแก้ไข, ผู้รับการนิเทศจะมีทักษะและเจตคติที่ดีในการสอน

ตารางที่ 1 ตารางเสนอแนวการจัดกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียน (ต่อ)

ที่	กิจกรรม	ขนาดของกลุ่ม	จุดประสงค์ในการนิเทศ
14.	การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	รายบุคคล	เป็นการนิเทศเชิงเน้นวัตถุประสงค์, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และประสบการณ์ตรงในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน
15.	การเขียนเอกสาร/ บทความทางวิชาการ	รายบุคคล	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้ความเข้าใจและพัฒนางานที่รับผิดชอบ
16.	การจัดนิทรรศการ	กลุ่มใหญ่	เป็นการนิเทศเชิงพัฒนา, ผู้รับการนิเทศจะได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ ๆ

ในแต่ละกิจกรรมนั้น มีรายละเอียดในการดำเนินงานโดยย่อ ๆ ดังนี้

1. การประชุมก่อนเปิดเรียน

การประชุมก่อนเปิดเรียนเป็นการนัดหมายบุคลากรในโรงเรียนหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนมาประชุมปรึกษาหารือชี้แจง สิ่งการหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมการด้านต่าง ๆ และปรับความคิดเห็นของบุคลากรให้ได้ข้อสรุปในการปฏิบัติงานเป็นไปในแนวเดียวกัน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการประชุม ได้แก่

- 1) การวางแผนการประชุม
- 2) การจัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก
- 3) การเตรียมเอกสาร
- 4) การเตรียมบุคลากร

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล

2. การปฐมนิเทศ

การปฐมนิเทศเป็นการแนะนำครูใหม่ให้รู้จักหน่วยงาน สถานับน นโยบาย วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูใหม่ได้รู้จักคุ้นเคยและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการปฐมนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การปฐมนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการปฐมนิเทศ

3. การให้คำปรึกษาแนะนำ

การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นการพบปะกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานก้าวไปถึงจุดหมายปลายทางได้ เช่น ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ความสามารถที่จะรับผิดชอบในงานที่สูงขึ้น หรือเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานมากขึ้น สำหรับขั้นตอนในการให้คำปรึกษาหารือที่จะนำเสนอนี้เป็นการใช้เทคนิคการนิเทศแบบโค้ชชิ่ง (Coaching Techniques) ซึ่งเขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ว่า

CQCD ย่อมาจากคำว่า

C-Compliment ชมเชย

Q-Question ถาม

C-Correct แก้ไข

D-Demonstrate สาธิต

โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ชมเชย เริ่มสนทนาด้วยการชมเชย ยกย่องผลงานที่ดีของเขาก่อน

ขั้นที่ 2 สอบถาม ทำให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจว่า ผู้นิเทศยินดีรับฟังเหตุผลของเขา และเขารู้สึกว่าผู้นิเทศต้องการมาให้ความช่วยเหลือ

ชั้นที่ 3 แก๊โซ ผู้มีทัศนคติเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพราะมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน

ชั้นที่ 4 สวัสดิ์ บางครั้งอธิบายยังไม่ชัดเจน อาจสาธิตหรือยกตัวอย่างยกเหตุการณ์มาแสดงให้เห็นจริง

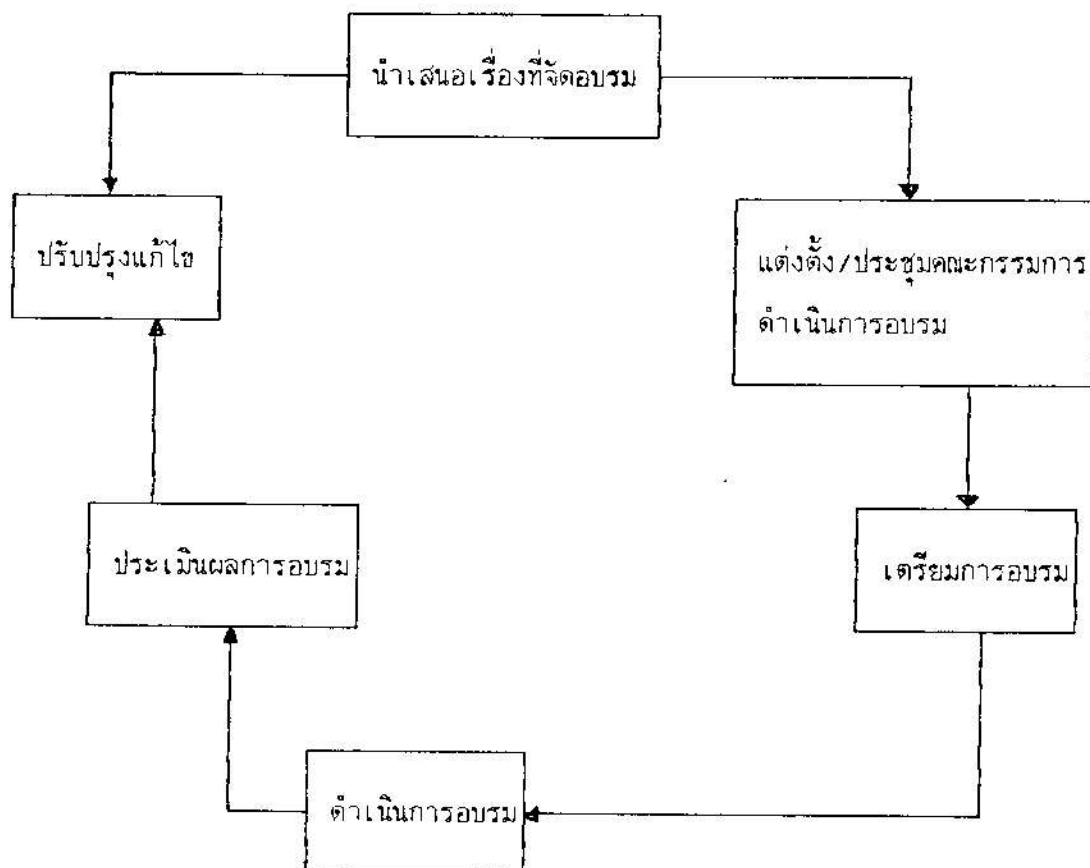
4. การอบรม

การอบรม หมายถึง การให้ครูได้เข้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาชีพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ครูมีความตื่นตัวทางวิชาการ และนำความรู้ความสามารถที่ได้จากการอบรมไปใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ การอบรมครูอาจทำได้ 2 ลักษณะดังนี้คือ

ลักษณะที่ 1 จัดอบรมครูภายในโรงเรียน โดยเชิญบุคลากรภายนอกมาเป็นวิทยากรหรือให้ครูในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะเรื่องเป็นวิทยากร

ลักษณะที่ 2 ส่งครูไปรับการอบรมทางวิชาการที่หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาจัดขึ้น

สำหรับลำดับขั้นตอนการอบรมนั้นสามารถแสดงได้ดังแผนภูมิที่ 9 ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงขั้นตอนการจัดฝึกอบรม

การจัดฝึกอบรมประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ อยู่ 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 นำเสนอเรื่องที่จัดอบรม

- 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนางาน
- 2) จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ
- 3) กำหนดเรื่องที่จัดอบรม

ขั้นที่ 2 แต่งตั้ง/ประชุมคณะกรรมการดำเนินการอบรม

- 1) พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอบรม
- 2) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อเตรียมการอบรม ดังนี้
 - (1) มอบหมายงานให้กับบุคลากร
 - (2) กำหนดแนวทางการดำเนินงาน
 - (3) กำหนดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้
 - (4) กำหนดระยะเวลา/ตารางการอบรม
 - (5) กำหนดเนื้อหา/กิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม

ขั้นที่ 3 เตรียมการอบรม

- 1) การเตรียมการอบรม
 - (1) เนื้อหาและกิจกรรมที่ใช้ในการอบรม
 - (2) แบบฝึกหัดปฏิบัติประกอบการอบรม
 - (3) แบบทดสอบก่อน-หลังอบรม
 - (4) แบบประเมินผลการอบรม
- 2) เตรียมวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้
- 3) เตรียมสถานที่อบรม

ขั้นที่ 4 ดำเนินการอบรม

- 1) พิธีเปิดการอบรม
- 2) ทดสอบก่อนการอบรม
- 3) ให้การอบรมตามตารางที่กำหนด
- 4) ทดสอบหลังการอบรม
- 5) ประเมินผลการอบรม

ขั้นที่ 5 ประเมินผลการอบรม

- 1) วิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนและหลังการอบรม โดยหาค่าเฉลี่ย
- 2) วิเคราะห์ผลการอบรมโดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ
- 3) เขียนรายงานผลการอบรม

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแก้ไข

- 1) ประชุมวิเคราะห์ผลการอบรม
- 2) นำผลการอบรมมาปรับปรุงแก้ไขการอบรมครั้งต่อ ๆ ไป

5. การประชุมปฏิบัติการ

การประชุมปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนการดำเนินการอยู่ 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

ขั้นที่ 1 การเตรียมการประชุม

- 1) การวางแผนการประชุม
- 2) จัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก
- 3) การเตรียมเอกสาร
- 4) การเตรียมบุคลากร

ขั้นที่ 2 จัดประชุม

- 1) จัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อย
- 2) ประชุมปฏิบัติการ
- 3) แต่ละกลุ่มรายงานผลต่อที่ประชุม

ขั้นที่ 3 ประเมิน

- 1) ทดสอบความรู้ของผู้เข้าประชุมปฏิบัติการ
- 2) ประเมินผลสำเร็จของการประชุมปฏิบัติการ
- 3) ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานหลังการประชุมปฏิบัติการ

6. การสัมมนา

การสัมมนาเป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปข้อคิดเห็น และหาแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันมีขั้นตอนการสัมมนาดังนี้คือ

- 1) เลือกหัวข้อสัมมนา
- 2) เชิญวิทยากร

- 3) เตรียมสถานที่ เครื่องใช้ในการสัมมนา
- 4) ดำเนินการสัมมนา
- 5) สรุปผลจากการสัมมนา
- 6) เลือกข้อเสนอที่ได้รับจากการสัมมนาไปปฏิบัติ
- 7) ประเมินผลการสัมมนา

7. การระดมความคิด

การระดมความคิด เป็นการประชุมเพื่อรับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ปัญหาและข้อมูลใหม่ ๆ จากสมาชิกของที่ประชุม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัญหา ข้อเสนอแนะและความคิดริเริ่มต่าง ๆ ในการพัฒนางาน มีขั้นตอนการระดมความคิดเห็นดังนี้

- 1) สร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้ลึกลับที่จะเสนอความคิดเห็นได้
- 2) ผู้ดำเนินการเสนอประเด็นการพิจารณาให้สมาชิกทราบ
- 3) กำหนดให้สมาชิกตอบคนละ 1 คำตอบต่อ 1 รอบ โดยไม่วิจารณ์หรือโต้แย้งข้อเสนอดังกล่าว ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม
- 4) รวบรวมจัดกลุ่มคำตอบที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน
- 5) นำข้อเสนอนี้ไปใช้ตามที่ต้องการ

8. การสาธิตการสอน

การสาธิตการสอน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้ดำเนินการถ่ายสถานการณ์จริง โดยการนำคณะครูไปชมการสาธิตการสอนในโรงเรียนนอกโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ให้ผู้ดูการสาธิตการสอน นำประโยชน์ที่ได้จากการไปชมการสาธิตการสอนมาปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง
- 2) เพื่อเป็นการเสริมแรงให้กับผู้สาธิตการสอน ถ้าหากผู้สาธิตการสอนเป็นครูโรงเรียนเดียวกันกับผู้ดู ผู้สาธิตการสอนจะต้องปรับปรุงการเรียนการสอนและตนเองให้มากขึ้น เพื่อมาเป็นผู้สาธิตการสอน
- 3) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้สาธิตการสอน โดยการยกย่องชมเชยลำดับขั้นตอนในการสาธิตการสอนมีดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการสาธิตการสอน

- 1) ศึกษาปัญหา สำนวญความต้องการ เพื่อนำไปดูการสาธิตการสอน
- 2) แจ้งผู้สาธิตการสอนและผู้ดูการสาธิตการสอนทราบวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- 3) ผู้ดูการสาธิตการสอน เตรียมบันทึกผลการชมการสาธิตการสอน

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการสาธิต

ผู้ดูการสาธิตศึกษา สังเกตกระบวนการ ขั้นตอน เทคนิคการสอนรูปแบบต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ประยงค์/ดำเนินการ

ขั้นที่ 4 ประเมินผล

- 1) ติดตามผลการปฏิบัติงานของครู
- 2) สรุปผล รายงานผล แจ้งคณะครูทราบ

9. การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ

การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ หมายถึง การมอบหมายเอกสารให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำมาถ่ายทอดให้แก่คณะครู วัตถุประสงค์ของการให้ศึกษาเอกสารมีดังนี้

- 1) เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง จากเอกสารทางวิชาการเพิ่มขึ้น
- 2) เป็นการเสริมแรงให้ผู้รับการนิเทศ ในการที่จะสนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติม เพื่อเตรียมตัวไปถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น

การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 เตรียมผู้รับการนิเทศ

- 1) ผู้บริหารศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา
- 2) ผู้บริหารเลือกผู้รับการนิเทศ
- 3) ผู้บริหารจูงใจให้ผู้รับการนิเทศรับมอบหมายงานด้วยความเต็มใจ

ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารทางวิชาการ

- 1) ผู้บริหารมอบเอกสารทางวิชาการให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้า
- 2) ผู้รับการนิเทศศึกษาเอกสาร สรุปย่อความรู้ที่ได้จากเอกสาร

ขั้นที่ 3 ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ

- 1) เตรียมสถานที่ประชุม
- 2) แจ้งผู้รับการนิเทศ คณะครูทราบวัตถุประสงค์ พร้อมกำหนดวัน เวลา
- 3) ผู้รับการนิเทศใช้เวลาถ่ายทอด 15-30 นาที

ขั้นที่ 4 การประเมินผล

- 1) ผู้บริหารสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูผู้รับการนิเทศ
- 2) ผู้บริหารสอบถาม สันทนาเพื่อสังเกตความสนใจ

ขั้นที่ 5 สรุปข้อมูล โดยดูจากผลการประเมินจากผู้รับการนิเทศว่าเป็นไปตามที่มุ่งหวังหรือไม่

10. การสนทนาทางวิชาการ

การสนทนาทางวิชาการ หมายถึง การประชุมครูหรือกลุ่มผู้สนใจเรื่องราวข่าวสารเดียวกัน โดยกำหนดให้มีผู้นำสนทนาคนหนึ่ง นำสนทนาในเรื่องที่กลุ่มสนใจ การสนทนาทางวิชาการมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ แนวทางปฏิบัติงาน เทคนิควิธีการแก่คณะครูในโรงเรียน

2) เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน

ขั้นตอนในการดำเนินการสนทนาทางวิชาการในโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 เลือกผู้นำสนทนาทางวิชาการ อาจเลือกจาก

- 1) ครูภายในโรงเรียน
- 2) เลือกจากบุคคลภายนอก
- 3) ควรหมุนเวียนกันเป็นผู้นำสนทนา
- 4) ประสานงานกับผู้นำสนทนาทางวิชาการ

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการ

ขั้นที่ 4 ประเมินผล

11. การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน

การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน หมายถึง การที่ผู้นิเทศพบและสังเกตการทำงานของคณะครูในชั้นเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนางานให้มีคุณภาพ วัตถุประสงค์ในการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนมีดังนี้

- 1) สัมภาษณ์ความต้องการของครู
- 2) ศึกษาปัญหาของครู
- 3) ประเมินผลการสอนของครู
- 4) กระตุ้นให้ครูปรับปรุงการสอน
- 5) ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู

ลำดับขั้นตอนการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างข้อตกลงในการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน

ขั้นที่ 2 เยี่ยมนิเทศชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ผลการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงการทำงาน

12. การศึกษาดูงาน

การศึกษาดูงาน เป็นการพาบุคลากรของ โรงเรียน ไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ในสถานที่ต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรพัฒนาคนและพัฒนางานให้มีคุณภาพ ขั้นตอนในการศึกษาดูงานมีดังต่อไปนี้ คือ

- 1) เลือกสถานที่ดูงานที่ตรงกับปัญหาและความต้องการ
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการดูงาน
- 3) วางแผน ประสานงานกับหน่วยงานที่จะไปดู
- 4) กำหนดให้หน่วยงานนั้นบรรยายสรุปให้ฟัง
- 5) ควรใช้เวลาดูงานให้นานพอสมควร
- 6) สรุปแนวความคิดหลังศึกษาดูงาน และวางแผนปรับปรุงงานต่อไป

13. การสังเกตการสอน

การสังเกตการสอน หมายถึง การจัดให้บุคลากรหนึ่งที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอน มาสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในขณะทำการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการสอน ให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนของผู้อื่นเทศ การสังเกตการสอนมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้อื่นเทศ

ขั้นที่ 2 ปรึกษาหารือและเตรียมแผนการสอน

ขั้นที่ 3 สังเกตการสอน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนร่วมกัน

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงการสอน

14. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและครู ในการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน หรือปัญหาต่าง ๆ ในห้องเรียน โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาค้นคว้าสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญห และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา/ความต้องการ

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมายและการดำเนินงาน

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ สรุปและรายงานผล

ขั้นที่ 5 ทดสอบ แก้ไขและปรับปรุง

15. การเขียนเอกสาร/บทความทางวิชาการ

การเขียนเอกสาร/บทความทางวิชาการ หมายถึง การที่ผู้อื่นเทศหาวิธีการสนับสนุนให้ครูเขียนหนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านเพิ่มเติม เอกสารทางวิชาการ และบทความทางวิชาการที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพด้วย

ลำดับขั้นตอนการเขียนเอกสาร/บทความทางวิชาการมีดังนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นให้ครูเขียนเอกสาร/บทความทางวิชาการ

ขั้นที่ 2 ให้บริการครูเขียนเอกสาร/บทความทางวิชาการ

ขั้นที่ 3 เผยแพร่สนับสนุนให้ก้าวหน้าในอาชีพ

16. การจัดนิทรรศการ

การจัดนิทรรศการ เป็นการนำความรู้ ข่าวสาร ผลงานมาจัดแสดง เพื่อนำเสนอเป็นความรู้หรือประชาสัมพันธ์การดำเนินการแก่บุคคลทั่วไปในรูปแบบต่าง ๆ กันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ให้คณะครู ผู้ชมนิทรรศการมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อต่าง ๆ ในรูปแบบกระบวนการเทคนิควิธีการต่าง ๆ

2) เพื่อกระตุ้นให้คณะครูเกิดการพัฒนาตนเอง

ขั้นตอนของการจัดนิทรรศการมีดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมดำเนินการ

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 พัฒนาตนเอง

ขั้นที่ 4 ประเมินผล

สรุปได้ว่า กิจกรรมการนิเทศภายในตามที่กล่าวมาแล้วนั้น มีมากมายหลายกิจกรรม การนำมาใช้ก็ต้องคำนึงถึงผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศด้วย และต้องพิจารณาว่ากิจกรรมใดควรนำไปใช้เป็นรายบุคคล กิจกรรมใดใช้เป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมนั้น ๆ เป็นเครื่องนำทางในอันที่จะทำให้การนิเทศภายในบรรลุจุดหมายปลายทางคือ "คุณภาพการศึกษา"

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้ ดังนี้

วินัย ตะสดีตย์(2522) ได้ทำการวิจัยในเรื่อง การสำรวจการปฏิบัติจริงในการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่าในด้านกระบวนการจัดการนิเทศนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคด้านการนิเทศ

การศึกษาภายในโรงเรียน คือ การขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติงาน ขาดแคลนวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญทางการนิเทศการศึกษา ขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงาน เจ้าสังกัด และขาดบุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยตรง

อุดม นวลดี (2524) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการของครูที่มีผลต่อการดำเนินการส่งเสริมครูประจำการของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ครูมีความต้องการทางด้านวิชาการ ได้แก่ ความต้องการให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเผยแพร่ข่าวสารใหม่ ๆ ไปยังโรงเรียนต้องการรับหนังสือทางวิชาการจากแหล่งต่าง ๆ ต้องการให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทำหนังสือทางวิชาการเผยแพร่ไปยังโรงเรียน และต้องการเป็นสมาชิกสมาคมทางการศึกษาอยู่ในระดับสูง ความต้องการทางด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการด้านความเจริญก้าวหน้าของตน ครูมีความต้องการอยู่ในระดับสูง

ชลอ จันทรถล (2524) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดตรัง โดยใช้ผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำการศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศการศึกษาในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการจัดและพัฒนากุศลกร ด้านการจัดอุปกรณ์การสอน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและด้านการประเมินผล พบว่าผู้บริหารแสดงบทบาทในด้านดังกล่าวทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ในอีกลักษณะหนึ่งคือการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ในด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการจัดและพัฒนากุศลกร ด้านการจัดอุปกรณ์การสอน และด้านการประเมินผล ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ลักษณะที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน พบปัญหาที่สำคัญได้แก่ ขาดงบประมาณ ครูผู้สอนขาดความรับผิดชอบ และผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้

สมพร สุขเกษม (2526) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 5 โดยศึกษาในด้านกระบวนการและกิจกรรมการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียน พบว่าทั้งคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าในด้านกระบวนการนิเทศ โดยส่วนรวมมีการ

ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย สำหรับกิจกรรมการนิเทศภายในกลุ่มโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลและด้านส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการ ทั้งคณะกรรมการ กลุ่มโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า โดยส่วนรวมแล้วแต่ละด้านมีการปฏิบัติจริง น้อย สำหรับความคาดหวังของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนและครูผู้สอนนั้น ต่างก็มีความคาดหวังว่าการนิเทศการศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนควรมีการปฏิบัติจริง ในด้านกระบวนการและกิจกรรมการ นิเทศอยู่ในระดับปานกลาง

ชัดเจน ไทยแท้(2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัด นนทบุรี พบว่าโรงเรียนได้จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนได้แก่งาน 3 ประเภท คือ งาน วิชาการหรืองานการเรียนการสอนโดยตรง งานพัฒนาครูภายในโรงเรียน และงานสนับสนุน และบริการการเรียนการสอน ปรากฏว่างานวิชาการหรืองานการเรียนการสอนโดยตรงมีจำนวน โรงเรียนจัดหรือปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดให้ครูได้ทำและปรับตารางสอนให้เหมาะสมกับสภาพ การเรียนการสอน งานที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูในโรงเรียนที่มีจำนวนโรงเรียนจัดหรือปฏิบัติได้มากที่สุด คือ การจัดให้มีการสร้างเสริมประสิทธิภาพของครู เช่น การพาครูไปศึกษาดูงาน การอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และงานที่เกี่ยวข้องกับงานสนับสนุนและบริการการเรียนการสอน มีโรงเรียนจัดหรือปฏิบัติมากที่สุดคือ งานการจัดห้องสมุดหรือมุมหนังสือของโรงเรียน สำหรับ สภาพการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนั้น สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการโดยการประชุมครูทุกคน เพื่อกำหนดงานหรือโครงการของโรงเรียน ผู้บริหารและครูวิชาการร่วมวางแผนดำเนินงานและเขียนโครงการ ก่อนดำเนินงานตามโครงการ มีการจัดประชุมชี้แจงงานหรือโครงการเพื่อนำไปปฏิบัติ มีการมอบหมายงาน/โครงการนั้น ๆ ผู้รับผิดชอบงานหรือโครงการจะรับผิดชอบในลักษณะเป็นคณะบุคคลและรายบุคคล การประสานงาน ในกรณีที่เป็งานประจำหรืองานริบด่วน ผู้บริหารจะสั่งให้ผู้ช่วยผู้บริหารและ/หรือหัวหน้างานฝ่าย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการ

การดำเนินงานตามโครงการปรากฏว่า มีการให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ดำเนินการโดยการสรุปหลักเกณฑ์ ชักซ้อมความเข้าใจในการดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ โครงการนั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินการโดยวิธีการประชุมชี้แจง การติดตามการปฏิบัติงาน ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบใช้วิธีให้คำแนะนำประชุมหารือและแก้ปัญหาร่วมกัน การควบคุมงานให้เป็นไปตาม

ขั้นตอนใช้วิธีเตือนงานในที่ประชุม การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการ รวมถึงการให้ขวัญกำลังใจโดยการร่วมปฏิบัติงานกับบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงานผู้บริหารร่วมกับผู้รับผิดชอบโครงการ โดยใช้วิธีการสังเกตและสอบถาม และไม่มีการพิจารณาประสิทธิภาพการดำเนินงานตามโครงการ

ความต้องการปัจจัยในการดำเนินงานที่มีความต้องการมากที่สุด คือปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากร นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องการให้มีการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ การวางแผนและการดำเนินงาน และการประเมินผลการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน สำหรับปัญหาอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการในเรื่องผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการและขั้นตอนในการจัดดำเนินงานนิเทศภายในไม่เพียงพอ สาเหตุเพราะไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินการอบรม สัมมนาเพิ่มพูนความรู้

สุชาติ ศรีสุวรรณ (2528) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเลย พบว่ามีขั้นตอน/กระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับครูทำการกำหนดและจัดทำแผนและโครงการ ขึ้นงานด้วยการมอบหมายโครงการให้ทุกคนศึกษา มอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบเป็นคณะบุคคล และใช้วิธีการปฏิบัติร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านเป็นผู้ให้ความรู้ความเข้าใจแก่คณะครูด้วยการประชุมชี้แจง

ขั้นตอนที่ 3 สร้างขวัญและกำลังใจโดยวิธีชมเชยในที่ประชุม และพิจารณาให้ความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลด้วยการสังเกตการสอน ตามจากการปฏิบัติงานของครูในขณะปฏิบัติงานและในที่ประชุม

สุนทร ไคลมี (2528) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลดังนี้

1. ในโรงเรียนได้จัดให้มีการนิเทศการศึกษา 3 งานคือ

1.1 งานด้านวิชาการหรือด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียนโดยตรง

1.2 งานด้านพัฒนาครูในโรงเรียน

1.3 งานสนับสนุนและบริการด้านการเรียนการสอน

งานที่โรงเรียนจัดกันมากที่สุดได้แก่ งานด้านวิชาการหรืองานการเรียนการสอนภายในโรงเรียนโดยตรง งานที่จัดให้ปฏิบัติน้อยที่สุด คืองานด้านพัฒนาครู

2. กระบวนการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมี 5 ขั้นตอน คือ การวางแผนงาน การสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน การดำเนินการ การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

3. ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนในการจัดดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ที่มีจำนวนมากที่สุด ระบุตามความต้องการได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากรและการจัดการในเรื่องคำแนะนำ โดยการแนะนำร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ก่อนที่จะจัดการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

4. ปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ที่พบว่า เป็นปัญหามากที่สุด คือ ปัญหาและอุปสรรคด้านบุคลากร และการจัดการในเรื่องโรงเรียนขาดแคลนวิทยากรและแหล่งวิชา

ศิริวรรณ ฉายะเกษตริน (2529) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนที่ได้รับการระบุนมาก คือ ปัญหาและอุปสรรคทางด้านบุคลากรและการจัดการ ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากสาเหตุที่ผู้นิเทศภายในยังขาดความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน การจัดระบบยังไม่มีประสิทธิภาพ งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ

สมศักดิ์ สายเทพ (2530) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดตาก พบว่า โครงการนิเทศมีการปฏิบัติในเกณฑ์น้อย ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการนิเทศภายในที่มีปัญหามากได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจ ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามขั้นตอนการนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

สุวิทย์ชัย ชัยมีเขียว (2530) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการด้านการนิเทศการศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่าครูต้องการได้รับการนิเทศโดยส่วนรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่า ครูต้องการ

ได้รับการนิเทศในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร และด้านสื่อการเรียนการสอน แต่มีความต้องการด้านการประเมินผลการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์และคณะ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหาร กับระบบการฝึกหัดครู ได้สรุปปัญหาที่เกิดจากระบบบริหารและการนิเทศการศึกษาประการหนึ่ง คือ เรื่องของการขาดการประชาสัมพันธ์ในการนิเทศการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษา และ ขาดบุคลากรด้านการนิเทศการศึกษา

จิโรจน์ บรรดาศักดิ์ (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถภาพของผู้บริหารและการดำเนินการนิเทศงานวิชาการ ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจต่อการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางจัดการและวิธีดำเนินการนิเทศงานวิชาการ ผู้บริหารมีความเข้าใจและปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ส่วนปัญหาในเรื่องงานวิชาการในโรงเรียนที่พบ คือการขาดแคลนวิทยากรที่โรงเรียน มอบหมายให้ทำหน้าที่นี้เทศมีภาระมาก ครูบางส่วนขาดความรู้ ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน และ ยังไม่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศงานวิชาการ

ทรงยศ ชัยมงคล (2534) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศโรงเรียนประถมศึกษา ของศึกษานิเทศก์อำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปรากฏผลการวิจัยดังนี้ คือ

1) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมให้โรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนนิเทศการศึกษาได้ รองลงมา คือด้านการปฏิบัติงานวิชาการอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

2) การปฏิบัติตามกระบวนการการนิเทศการศึกษา ศึกษานิเทศก์อำเภอปฏิบัติในชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และชั้นการวางแผนอยู่ในระดับมาก ปฏิบัติในชั้นการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ชั้นปฏิบัติการนิเทศการศึกษาและชั้นการประเมินผลและรายงานผล อยู่ในระดับปานกลาง

3) ปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศการศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดสื่อและเครื่องมือการนิเทศ การขาดอัตรากำลังศึกษานิเทศก์ การนิเทศไม่ทั่วถึง ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติงานอื่นมาก และผู้รับการนิเทศไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ประดิษฐ์ ศรีสุวัฒน์ (2535) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานด้านการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ คือ

1) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนมากได้ปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายในโรงเรียน

2) ความคิดเห็นของครู - อาจารย์ที่มีต่อการปฏิบัติงานนิเทศภายใน มีความเห็นว่าการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3) ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์เสนอแนะว่า โรงเรียนควรดำเนินการด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การนิเทศการเรียนการสอน การจัดครูให้สอนตามความถนัดและความสามารถ และด้านการประเมินผลการเรียนการสอน สถานภายในเกี่ยวกับการนิเทศภายในพบว่า ด้านการจัดการ โครงการนิเทศมีการปฏิบัติในเกณฑ์น้อย ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการนิเทศภายในที่มีปัญหามากได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจ ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามขั้นตอนของการนิเทศ ของผู้นิเทศและของผู้รับการนิเทศ

ชำนาญ ศรีสมยา (2537) ได้ศึกษาวิจัยการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการคือ

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน และครู - อาจารย์ ผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 462 คน และครู-อาจารย์ผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 901 คน ผลการวิจัยสรุปผลดังนี้

1) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนทุก ๆ ด้านมีระดับการปฏิบัติมาก ยกเว้นการกำหนดกิจกรรมการนิเทศร่วมกับศึกษานิเทศก์ การนำครู - อาจารย์ผู้ปฏิบัติการสอนไปเยี่ยมชมผลงานและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนดีเด่น และจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการผลิตสื่อ แผนการสอนจัดให้มีแบบสังเกตการสอน หรือเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรม การสอน และการร่วมมือกับโรงเรียนภายในกลุ่มและผู้ที่ทรงคุณวุฒิจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

2) ปัญหาและอุปสรรคของการนิเทศภายใน มีปัญหาในระดับมากในเรื่องโรงเรียนขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาเพื่อการนิเทศภายในโรงเรียน ขาดเอกสารทางวิชาการเพื่อค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครู - อาจารย์ผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ด้านการเตรียมการนิเทศ การประเมินผล การนิเทศและด้านการปรับปรุงและแก้ไขการนิเทศ โรงเรียนขนาดกลางมีระดับการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก นอกนั้นมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนการนิเทศ การปฏิบัติในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กไม่มีความแตกต่างกัน

4) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนครู-อาจารย์ ผู้ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาและอุปสรรคมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

สมบัติ แสงนา (2538) ศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่และ
- 2) เปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และอาจารย์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 436 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นการพัฒนาลือการเรียนการสอนและการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการนิเทศ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารกับอาจารย์มีความเห็นแตกต่างกันในการดำเนินการกิจกรรมการนิเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารกับอาจารย์มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องการปฏิบัติการนิเทศ สำหรับในการนิเทศภายในนั้นพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหาในการนิเทศภายในอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะว่าการนิเทศภายในจะมีประสิทธิภาพเมื่อ 1) ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญและสนับสนุนการนิเทศ 2) ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในให้มากที่สุด และ 3) ผู้นิเทศพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในด้านการนิเทศอยู่เสมอ

ภาวีนี ยมดำ (2538) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานด้านการนิเทศในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานด้านการนิเทศระดับก่อนประถมศึกษาในด้านการเตรียมการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมและการประเมินผลอยู่ในระดับมาก และพบปัญหาการนิเทศภายในด้านการเตรียมการและการวางแผน ปฏิบัติกิจกรรมและการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอนเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศภายในระดับก่อนประถมศึกษาว่า ผู้นิเทศควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ และผู้บริหารควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียน

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนนั้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาในหลาย ๆ จังหวัดเริ่มเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะในการร่วมมือร่วมใจระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครู นับว่าเป็นนิมิตหมายอันดีในวงการนิเทศการศึกษาของไทย การสรุปจากผลงานการวิจัยที่ยกมากล่าวข้างต้นนั้น ส่วนมากพบว่ายังมีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในอยู่ในระดับน้อย กิจกรรมที่นำมาใช้ก็ยังจำกัดอยู่ กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศภายในยังใช้กิจกรรมน้อย ส่วนใหญ่มักจะเป็นกิจกรรมการประชุมชี้แจงการพาไปศึกษาดูงาน นอกจากนี้ยังพบปัญหาอีกมายในการนิเทศภายในปัญหาที่พบได้แก่ บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศภายใน ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศภายใน นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเรื่องการจัดระบบการนิเทศภายใน การขาดแคลนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอ การขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดบุคลากรเฉพาะด้านการนิเทศการไม่ยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ การไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศเป็นต้น การที่จะพัฒนาการนิเทศภายในให้ประสบผลสำเร็จนั้น บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในจะต้องศึกษาหาความรู้ในเรื่องการนิเทศการศึกษาอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อจะได้นำความรู้จากการศึกษาไปใช้ปรับปรุงการดำเนินการ และประยุกต์ศาสตร์แห่งการนิเทศการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนสืบต่อไป